

Lahden museot/  
Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo 22.4.2021

Aarne Carlson  
aarne.carlson@sci.fi

**Viite: Lausuntopyyntö 9.3.2021**

**Asia: Laidun/niittyalueiden tasoittaminen ja laidunkatosten pystyttäminen muinaisjäänösalueille**

Hartolan kunnassa sijaitsevalle Kalhon kiinteistölle suunnitellaan toimenpiteitä liittyen laidunkäyttöön ja niittoon muinaismuistolain (295/1963) suojaamalla muinaisjäänösalueilla. Tavoitteena on kahden laidunkatoksen pystyttäminen ja kahden laidunalueen pinnan kevyt tasoittaminen niittämisen helpottamiseksi. Kiinteistön omistaja pyysi alueelliselta vastuu museolta lausuntoa 9.3.2021. Hankkeisiin liittynyt maastokatselmus/tarkastus järjestettiin alueellisen vastuumuseon ja kiinteistönomistajan toimesta 16.4.2021 (raportti liitteenä).

Pydyttynä lausuntonaan Lahden museot / Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo, esittää asiakohdan hankkeista seuraavaa.

1. *Laidunkatokset*

a) Nuuttilanmäki 1-4 (muinaisjäänösrekisterin nro: 81010017)

Kohteesta on todettu keskiaikainen/historiallisen kylätontti, kuppikiviä, kymmenittäin rökkiöitä. Katoksen paikka on Kalhontien pohjoispuolella sijaitsevalla laidunalueella, jossa koko alueella on havaittavissa merkkejä kiinteästä muinaisjäänöksestä (kivikasoja, mahdollisia rakennuksen paikkoja, kuppikiviä). Edellä esitetyn perusteella museo edellyttää arkeologista kaivaustutkimusta suunnitellulla rakennuspaikalla ennen kuin se voidaan vapauttaa rakentamiselle. Kun suunnitelmat tarkentuvat (rakennuspaikan sijainti), museo pyytää toimittamaan nämä mahdollisimman pian museolle, jotta pelastuskaivauksen laajuus ja aikataulu pystytään tarkemmin määrittelemään.

b) Kalho (muinaisjäänösrekisterin nro: 1000023914). Paikalta on todettu arkistotutkimuksen perusteella mahdollinen muinaisjäänös, historiallisen ajan kylätontti. Muinaisjäänösrekisterin aluerajaus on viitteellinen ja katokselle ehdotettu paikka on tällä alueella. Suunniteltu laidunkatos voidaan pystyttää suunnitelmakartan kaakkoiskulmaan, joka tarkastuksessa todettiin olevan erittäin kivinen ja varsin epätodennäköinen paikka mahdollisesti säilyneille kylätontin jäänteille. Myöskään 1700-luvun pitäjänkartassa paikalle ei ole merkitty rakennuksia. Kylätontin läheisyydestä johtuen on katos pystytettävä arkeologin valvonnassa.

2. *Niittyjen/laidunalueiden tasoittaminen*

a) Kalho (muinaisjäänösrekisterin nro: 1000023914). Tasoitettavaksi suunnitellulta alueelta havaittiin katselmuksessa noin 60 x 100 metrin kokoiselta alalta runsaasti erityyppisiä ja -kokoisia rökkiöitä. Osa rökkiöistä vaikuttaa selvästikin kaskiraivioilta, osa on puolestaan epäselviä, mutta on mahdollista,



että joukossa on myös varhaisempia röykkiöitä. Jotta alue voidaan vapauttaa suunnitellulle maankäytölle, on sen muinaisjäännösluonne määriteltävä ja mahdollisesti tutkittava. Alue on laajempi ja röykkiöiden määrä suurempi kuin mitä alueellinen vastuumuseo pystyy viranomaistyöhönsä tarkastamaan. Museo tekee kohteen tarkastamisesta ja mahdollisesta tutkimisesta toimeksiannon Museoviraston koekaivausryhmälle.

- b) Peltola 1-3 (muinaisjäännösrekisterin nro: 1000035333). Alueelta on todettu useita rakennusten perustuksia, kiviaitoja ja -röykkiöitä, kuopparakenteita, torpan jäänteet sekä kuppikivi. Tasoitettava alue sijaitsee kohteen itäreunalla, röykkiöalueen ulkopuolella. Kyse on vanhasta peltoalueesta, josta kivet on jo taannoin pääosin raivattu. Koska kyse on viljelyyn verrattavissa olevasta maankäytöstä, ei vanhan peltoalueen kevyttä tasoittamista voi pitää alueen muinaisjäännöksiä vahingoittavana toimintana. Katselmuksen yhteydessä tasoittamiseen sopivan alueen rajat määriteltiin ja mitattiin gps:llä (ks. oheinen raportti).

Lahden museot / Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo

tutkimuspäällikkö Hannu Takala

tutkija/arkeologi Esko Tikkala

Tiedoksi Museovirasto, Hartolan kunta